

AMELLERDE İHLAS VE SAMİMİYET

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn.

Nahmedehû bi-cemîi mehâmidih. Lehü'l-hamdü kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve lâ-azîmi sultanih. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkihî seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn.

Emmâ ba'd.

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh ve efdele'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve selleme ve şerre'l-ümûri muhdesâtühâ. Ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün. Ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl.

a. Kibir ve Ucub

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيَنْظُرُ إِلَى الْكَافِرِ
وَلَا يَنْظُرُ إِلَى الْمُزْهِىِ وَلَقَدْ حَمَلَتْ سُلَيْمَانَ بِنَ
دَاوُدَ الرِّيحُ وَهُوَ مُتَّكِيٌّ فَأَعْجَبَ وَاخْتَالَ فِي نَفْسِهِ
فَطَرَحَ عَلَى الْأَرْضِ

Inna'llâhe Teâlâ le-yenzuru ile'l-kâfiri ve lâ yenzuru ile'l-müzhî ve lekad hamelet Süleymâne'bne Dâvûde'r-rîhu ve hüve müttekiün fe-a'cibe ve'htâle fî nefsihî fet-turiha ale'l-ard.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem cemaat-i müslimîn!

Allahu Teâlâ hazretlerinin selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Allahu Teâlâ hazretleri dünya ve âhirette rahmetine mazhar eylesin. İki cihanda sizleri ve bizleri aziz ve bahtiyar eylesin. Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir miktar okuyup izah etmek üzere

oturmuş bulunuyoruz. Allahu Teâlâ hazretleri her hâlimizi, her sözümüzü, her işimizi rızasına uygun eylesin.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izahına geçmezden önce Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerine sevgimizin, bağlılığımızın, saygımızın bir nişanesi olmak üzere, ruh u pâkine hediye-i Kur'âniye olsun diye ve onun cümle âlinin, ashâbının, et-bânın, ahabbânın ruhlarına hediye olsun diye; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşitleri olan ulemâ-i muhakkıkîn ve verese-i enbiyâ, sâdât ve meşâyih-ı turuk-u aliyemizin ervahına hediye olsun diye; bu beldeleri fethetmiş olan mücahitlerin, fatihlerin, şehitlerin, gazilerin ruhlarına hediye olsun diye, okuduğumuz hadîs-i şerîfleri toplayıp cem eyleyip rivayet eylemiş olan hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına hediye olsun diye, şu camiye bina etmiş olan, yaşaması için gayret ve yardımını esirgememiş olanların kendilerinin ve geçmişlerinin ruhlarına hediye olsun diye, uzaktan ve

yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere muhtelif mahallerden bu hadis meclisine gelmiş olan kardeşlerimizin de geçmişlerinin ruhlarına hediye olsun diye, biz yaşayan Müslümanların da Rabbimiz'in rızasına uygun ömür sürüp Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürümemize, Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine her halükarda, her durumda ittibâ etmesine vesile olsun ve Peygamber Efendimiz'in şefaatine ermemize vesile olsun diye bir *Fâtiha* üç *Ihlâs-ı Şerîf* okuyup öyle başlayalım.

Taberânî'nin rivayet ettiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri metnini okumuş olduğumuz ilk hadîs-i şerîfte buyuruyorlar ki;

Inna'llâhe Teâlâ leyzuru ile'l-kâfir. “Şüphesiz ki Allahu Teâlâ hazretleri, kâfire de bakar.”

Şüphesiz ki bakıyor zaten. Çünkü rızkını veriyor, işini görüyor.

Ve lâ yenzuru ile'l-müzhî. “-Hiç şüphe yok ki kâfire bakar- ama kendini beğenmiş mütekkebire bakmaz!”

Allahu Teâlâ hazretleri kibri, ucubu sevmiyor.

Ve lekad hamelet Süleymâne'bne Dâvûde'r-rîhu. “Davud *aleyhisselam*’ın oğlu Süleyman *aleyhisselam*’ı rüzgâr taşıyordu.” *Ve hüve müttekiün.* “Şöyle yaslanmış durumdayken rüzgâr sevk ediyordu.”

Peygamber ve mucize olarak Allahu Teâlâ hazretleri kendisine bahşeylemiştir.

Fe a'cibe. “Bu kendisine hoş geldi, kendini beğendi.” *Ve'htâle.* “Ve gururlandı.” *Fî nefsihî.* “Kendi içinden.” *Fe't-turiha ale'l-ard.* “Hemen yere düştü, yere atıldı.”

O durumu dolayısıyla o içinden geçen duygulardan dolayı rüzgâr onu taşımaz oldu, hemen yere atıldı. Taberânî rivayet etmiş. Râvisini burada, bu kitapta kaydetmemiş.

Allahu Teâlâ hazretlerinin kibiri ve ucubu sevmediğini çok iyi biliyoruz. Pek çok hadîs-i şerîflerden ve dini delillerle biliyoruz ki Allahu Teâlâ hazretleri kibri sevmiyor. Müslüman kibirli olmayacak, mütekebbir olmayacak.

Kibir; başkalarına karşı büyüklenmek; “Ben senden yükseğim, ben senden yüceyim,

ben senden daha saygıya layığım.” gibi düşünmek.

İşin bir bu tarafı var; bir de *ucub* denilen bir şey var ki “insanın kendisini beğenmesi.”

Kendisine; “Ne iyi de yaptım, ne de güzel hâlim, ne de güzel durumum, ne de güzel vasıflarım!” gibi kendisinin sahip olduğu evsafa bakıp kendisini beğenmesi.

Ucub da kibir. İkisi de kötü. *Ucub* da kötü. *el-Ucubu hicâbü't-tevfîk* denilmiştir.

Bu duygusu; Allahu Teâlâ hazretlerinin tevîkinin refîk olmasına, Allah’ın yol göstermesine, hayırlı yolda yürümesine, yardım etmesine mâni oluyor. İnsan kendisini beğenen insan olunca; “Ne hâlin varsa gör!” diye Allahu Teâlâ hazretleri, tevîkini kat’eyliyor ondan sebbediyor, çekiyor.

“Kendisinde kibir olan kimse, zerre kadar kalbinde kibir olan kimse cennete girmeyecek!” diye Efendimiz bir hadîs-i şerîflerinde buyurunca, sahâbe-i kirâm *rıdvanullahı Teâlâ aleyhim ecmaîn* hazerâtı çok telaşlandılar.

Mübareklerden bir tanesi sordu:

“Yâ Resûlallah, insan güzel giyinmek ister, güzel yemek ister, acaba bu da kibirden mi sayılır?”

Peygamber Efendimiz buyurdu ki;

“Hayır, Allahu Teâlâ hazretleri güzeldir, güzelliği sever.”

İnsan temiz pak giyinecek, sakalını düzeltecek. Misvaklanacak, sürmelenecek; erkeğin sürme çekmesi de var. Her şeyinin imkânları içinde güzel olmasına dikkat edecek. Temiz pak giyinmekte bir şey yok.

Peygamber Efendimiz;

“Asıl mütekebbir, Hak söylendiği zaman kabul etmeyendir.” buyurdu.

“Doğru olan şeyi kendisine hatırlattığı zaman mevkiinden makamından dolayı; ‘Sus, sen ne anlarsın, konuşma!’ filan gibilerden kabul etmemektir.” diye tarif buyurdu.

Tabi insan bu hadîs-i şerîften çok şeyler anlıyor.

“Allahu Teâlâ hazretleri güzeldir, güzelliği sever.”

Öyleyse her şeyimizi güzel yapmaya çalışmalıyız. Kalbimiz, duygularımız, hareketlerimiz, davranışlarımız, birbirimize muamelemiz güzel olmalı; sözümüz güzel olmalı, hoş olmalı, tatlı olmalı ve hak söz bize nereden gelirse gelsin; ister küçük söylesin ister büyük söylesin kabul etmeli.

Bizden yaşlı olan bir kimseden söylenen sözü umumiyetle kabul etme temayülü vardır. Koca adam, baban yerinde, deden yerinde insan, diye insan kabul eder. Ama küçüğün nasihatine, doğru sözüne, hak sözüne, itirazına kulak verip de buna uyan büyük fazilet sahibidir.

Bu kolay olmuyor. Kendinden küçük oldu mu; “Sen sus, konuşma!” diyorlar. Halbuki bazen de küçük doğruyu görmüş olabiliyor. Küçük olduğu halde hakkı o bilmiş olabiliyor.

Bizim çalıştığımız üniversitede bazı arkadaşlar; meslek bakımından arkadaş ama yol bakımından, fikir bakımından, düşünce bakımından yanlış yoldalar. Dinin emirlerini, âyetleri, hadîs-i şerîfleri iyi bilmiyorlar. Unvan almış, doçent olmuş, profesör olmuş filan ama sahası başka.

İnsan elektrikçi olursa “elektrikçiyim” diye kalp mütehasısı demek değil, tıbbî şeyleri ona sormazlar. Tabip olduysa “hukuk mütehasısı” demek değil. Avukata sorulacak şeyleri, ona sormazlar. Avukat olduysa ziraatçi değil. Ziraatin inceliklerini, ona sormazlar. Herkesin kendi mesleği var.

Mesleęi dışına çıkıyor, yanlış söylüyor. Veyahut bazı insanlar mesleğinin içinde yanlış fikirlere girmiş olabilir. İddiacı olur, sert olur, mizacı katı olur, dönmez, değişmez.

Asırlar boyu dedelerimiz bir şey demiş; bunların içinden çok büyük alimler geçti, çok büyük dahiler geçti, çok yüksek insanlar geçti. Herkesin beğendiği kişiler geçti.

Hatta Amerikalı bir müslüman bir makale yazmış;

“Sizin içinizden çok büyük dahiler, alimler yetişmiş, bunları okuyunuz.” diyor. Amerikalı müslüman, Ömer Faruk Abdullah; “Ben de okuyorum. Bugünlerde Endülüslü büyük alim, İmam Şâtibî’yi okuyorum. Ne muhteşem insanlar, ne mübarek insanlar, ne büyük dahiler, deha sahibi kimseler! O zaman

her deha sahibi insan, din ilmine giriyormuş. Şimdi olsaydı asrın modasına uygun olarak ya doktor olurdu ya mühendis!” diyor.

Başka tarafa kayardı.

Tabi o zaman dinin kıymetini biliyorlardı; çok büyük dahiler... Bugünün mucitleri olan; uçağı yapan, fezaya giden, çeşitli teknolojik gelişmeleri yapan insanların dehası gibi dahi insanlar. Kendilerini din ilmine vermişler. Onların dehası yanında bugünün asistanının, doçentinin, profesörünün bilgisi çok az kalır. Çünkü uğraştığı zaman az. Onların şartlarına sahip değiliz, yanlış söylüyor.

Biz de biliyoruz. Bir şey söylediği zaman duyduk ki itiraz etmişler. Not korkusuyla susturmaya çalışıyor. Olmaz! Hak küçükten de gelse insanın kabul etmesi lazım. Bazen insan büyük olduğu halde anlamayabilir.

Nitekim bir fıkrada anlatıyorlar:

Bir kızcağız, büyük bir alimin kapısını çalmış. Kapıyı açınca;

“Hoca dede!” demiş. “Evimizde ateş yok, ateş yakmak için sizin ateşinizden birazcık bize verir misiniz?” demiş.

“Veririm evladım” demiş; komşuluk ya.

İsteyeni de geri çevirmeyecek.

“Vereyim ama sen yanına bir kap getirmemişsin, nasıl götüreceksin ateşi?” demiş.

“Ben çaresini bulurum.” demiş.

“Nasıl bulacaksınız?”

Kız, ocağın içine gitmiş.

Eskiden odun, kömür, şimdiki gibi gaz vesaire yok. Ocağın içinden kül almış, avucunu külle doldürmüş. Külün üstüne de üç beş yanan kuru almış, götürmüş.

Arkasından alim gülmüş, kalmış. “Bak, ben bu yaşta büyük insanım ama böyle olacağını bilemedim. O küçücük kızcağız çaresini bulmuş, kap kaçağa lüzum yok. Ateşi elinde taşıyor.”

Nasıl taşıyor?

Avucuna külü alınca tabi ateşin sıcaklığı aşağıya geçmiyor. Akıl akıldan üstündür. Herkesin daha üstünde *ve fevka külli zî ilmin alîm.*

Daha üstünü olduğundan insan haddini bilmeli. Küçükten de söz gelse onu kabul etmeli. Yüksek mevki sahibi olabilir, general olabilir, paşa olabilir, ağa olabilir, bir fabrikanın genel müdürü olabilir, çok büyük bir müessesenin çok salahiyetli bir kimsesi olabilir; etrafı dinlemek lazım.

Zü'l-mea'l-hakkı haysü zâle. -Keskin z ile.- “Hak nereden gelmişse hakikat neredeyse müslüman oraya âşıktır, kimden taraftaysa o tarafa gider.”

Eğer düşmanı hakikati söylüyorsa; “Evet, sen haklısın.” diyebilmeli. Hasmı hakikati söylüyorsa; “Sen haklısın.” diyebilmeli.

Kendisinin kurum çalım satıp burnunu havaya kaldırıp itiraz etmesi, Allahu Teâlâ hazretlerinin sevmediği bir huydur. Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi mütevazı eylesin.

b. Mütevazı Olmak

مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللَّهُ

Men tevâdaa rafe'ahu'llâh. “Kim mütevazı olursa, tevazu eylesse Allah onu yüceltir.”

“Tevazu etti.” diye hiç kimse kadrini kıymetini bilmiyor, ayaklar altında kalıyor gibi bir durum olmaz. Allah onu yine yükseltir; tevazuuyla yükseltir.

وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ

Ve men tekebbere vad'ahu'llah. “Aksine kim tekebbür ederse, büyüklenirse, ‘Herkes beni saysın, sevsin, itibar etsin.’ diye kurum satarsa aksine Allah onu indirir.”

Ya burnunu yere sürttürmek suretiyle veyahut halkın gönlüne onun sevgisini, muhabbetini vermemek suretiyle... Millet güler geçer; yine sevmez, yine saymaz.

Onun için hepimiz Allahu Teâlâ hazretlerinin razı olacağı güzel huylara sahip olmalıyız. Kötü huylardan kendimizi uzak tutmaya, temizlemeye, pak eylemeye çalışmalıyız. Hele hele kibir ve ucub gibi kendini beğenmek gibi hallerden son derece uzak olmalıyız ki insanın etrafında has arkadaş bırakmaz. Herkes dağılır gider; mütekebbirin yanında kimse kalmaz.

c. Uyanınca Yapılacak Dua

İkinci hadîs-i şerîf:

إِنَّ أَحَبَّ مَا يَقُولُ الْعَبْدُ إِذَا اسْتَيْقَظَ مِنْ نَوْمِهِ:
سُبْحَانَ الَّذِي يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ

*İnne ehabbe mâ yekûlü'l-abdü ize'stey-
kaza min nevmihî sübhâne'llezî yuhyi'l-mevtâ
ve hüve alâ külli şey'in kadîr.*

İbn Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan bir hadîs-i şerîf. Bu hadîs-i şerîfte uykudan kalkınca yapılan bir duayı öğrenmiş oluyoruz.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

“Kul uykusundan uyandığı zaman söylediği şeylerin en güzeli, en sevimlisi, en tatlısı, hoşu güzeli şu sözdür: *Sübhâne'llezî yuhyi'l-mevtâ ve hüve alâ külli şey'in kadîr.*”

“Ölüleri diriltecek olan Allahu Teâlâ hazretlerini zikr-ü tesbîh, tenzîh ve takdîs eylerim. O her şeye kâdirdir.” Mânası bu.

Allahu Teâlâ hazretleri, ölüleri diriltecek:

Va'llâhu yuhyî ve yümît. “Hayatı veren de O’dur, öldürecek olan da O’dur.”

Öldükten sonra kulları tekrar diriltecek olan da O’dur. Bu dünya hayatı bir sahne gibidir ki insan bir kapısından girip öbür kapısından çıkıyor. Bir köprü gibidir ki insan bir ucundan geçmeye başlıyor, öbür tarafa geçmiş oluyor. Bir kapı gibidir.

Hâsılı muvakkat bir şeydir. Allahu Teâlâ hazretleri sizlere ve bizlere bir muvakkat hayat vermiştir. Şu anda yaşıyoruz, bir zaman sonra öleceğiz. Allahu Teâlâ, cümlemizi hüsn-ü hal ile güzel bir durumda, iman-ı kâmil ile şu emanet olan hayatımızı, ruhumuzu teslim edenlerden eylesin

Allahu Teâlâ hazretleri ölüleri diriltecek.

Vel ba’sü ba’de’l-mevti hakkun. Ölümden sonra tekrar *ba’s* olunmak haktır, gerçektir, olacak. İmanımızın şartı.

Dünya üzerinde en temiz, en pak, en doğru imana sahibiz. Dünya üzerinde bulunan, hak veya bâtil dinlerde olan insanların; akidesi en bozulmamış, en temiz kalmış zümresine

mensubuz. Allah'a ne kadar hamd u senâlar eylesek yine yeterli değildir.

Yahudilerin dinini okurken fakültede hayretle okudum ki yahudilerde âhîret inancı yokmuş.

“Sbhânallâh! Bu nasıl şeydir?” diye şaşırđım.

Halbuki biz ehl-i kitap diyoruz. Musa *aleyhisselam* gelmiş, Harun *aleyhisselam* gelmiş; aralarından daha bir çok peygamberler gelmiş, yetişmiş.

Sbhanallâh! O kadar peygamberler, o kadar hakikatleri bunlara anlatmışlar da bu zamanın yahudisi âhîrete nasıl inanmıyor? Yahudi dinine âhîret inancı olarak bu inanç girmemiş.

Allah'ın verdiği İslâm nimetine hamd u senâlar ederiz. Bizi bu İslâm'dan ayırmasın, bu imandan mahrum eylesin, bu iman ile yaşadığımız gibi bu iman ile göçmeyi nasip eylesin.

Hıristiyanların bir âhîret inancı var ama onlar da bozuk. İnsan uykudan uyanıyor -uyku yarı ölümdür- hiçbir şeyden haberi olmuyor.

Odasına gidiyor, yatıyor. Giriyorlar çıkıyorlar, hele biraz da uykusu ağırsa top atılsa duymayacak gibi yatıyor; ondan sonra kalkıyor.

İnsan bazen treni kaçıır, bazen dersi kaçıır, bazen işe geç gider. Farkında değil ki haberi yok ki. Ve onun için; “Uyuyanın üzerinden kalem kalkmıştır.” denilir.

Rufia’l-kalem. “Mesuliyeti de yoktur.”

Uyuyor çünkü ama uyunacak zamanda uyuduğu zaman mesuliyet yok, vebal yok, günah yok. Uyanacak zamanda uyuduğu zaman sorumlu olur.

Bunu bir fıkra ile anlatayım:

Adamcağız oğluyla beraber birkaç arkadaşıyla birlikte itikâfa girmiş. Ramazan’ın son on gününde itikâf ediyorlar, camideler, ibadet ediyorlar. Oğluyla beraber teheccüd namazına kalkmışlar, abdest almışlar. Oğlu da maşaallah küçücük ama o da ibadet ehli.

Babasına demiş ki;

“Babacığım, keşke şu arkadaşlarımız da kalksalar da onlar da böyle teheccüd namazı

kılsalardı. Böyle yatılır mı, bu vakit yatılacak bir vakit mi? Horul horul uyuyorlar!” derken;

“Aman oğlum, sus, ne yaptın sen?”

Çocuk ibadeti seviyor da öteki uyuyan arkadaşlarının da kalkıp teheccüd namazı kılmasını istiyor.

“Aman oğlum ne yaptın sen? Onlar yatıyorlar, günahları yok. Sen kalkmışsın, gıybet ediyorsun, günaha giriyorsun. Bak uyandığın için kronometre çalışmaya başladı. Sevap, vebal, günah çalışmaya başladı ama onlar uyuyorlar, masumlar, hiç farkında değiller. Onlar günaha girmiyorlar. Ama sen kalkmışsın yanlış iş yaptığın için vebale uğruyorsun!”

Uyku yarım ölümdür. Tam ölüm değil, insanın ruhu yine geriye dönüyor ama dönmese gidecek. Akşam uyudu, sabahleyin bakıyorsun, çağırıyorsun, kalkamıyor.

Innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn.

Bazısı da öyle oluyor. Sabahleyin bakıyorlar ki yatağında vefat etmiş. Ne zaman oldu ya, nasıl oldu bazen de, belli olmuyor. Allah ruhunu geri göndermedi mi gidiyor.

Uyku yarı yarıya ölüme benzeyen bir şey olduğundan Peygamber Efendimiz bize bu duayı yapmayı buyurmuş:

“Ölüleri diriltecek olan Allah’ın şanını takdîs ederim, onu tesbîh ederim. Sübhânallâh! Nasıl ben böyle yarı ölmüş iken, uykudayken beni uyandırdıysa elbette işte bunun gibi ölmüş insanları da Allahu Teâlâ hazretleri diriltecek *ba’sü ba’de’l-mevt* olacak. Mahşer yerinde toplayacak. Ehli cenneti cennete, ehli cehennemi cehenneme sevk edecek; bu dünyada yaptıklarının cezasını görecekler, mükâfâtına erecekler. İyilik yapan iyilik bulacak; kötülük yapan kötülük bulacak. Allahu Teâlâ hazretleri her şeye kâdirdir.”

Kâfirlerden bir tanesi kemiği eline almış, Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*’in karşısına dikilmiş. Kemiği kum gibi ufalamış, kemik aşağıya doğru ufalanıyor.

“Allahu Teâlâ hazretleri şu ufalanmış kemiği de mi diriltecek?” diye delil getiriyor.

Kemik sağlam olsa sanki sağlam kemikleri bir araya getirtmekle insan hayat verebilir mi?

Her şeyi sağlam adam, daha yeni öldü, bir dakika önce öldü. Hadi hayatını geri getir! Sanki işin kemiğin sağlamlığından, etin tazeliğinden oluyormuş gibi. Adamdaki kafaya bak. Bir mezardan, kenardan çürük kemik bulmuş.

Çürük kemiği ufalamış da; “Şu çürük kemiği de mi Allah diriltecek?” diyor.

Allahu Teâlâ hazretleri, Kur’ân-ı Kerîm’de buyuruyor ki; “Onu da diriltecek. Çünkü her çeşit yaratmaya kâdirdir.”

Seni yoktan yarattığı gibi. Hz. Âdem ata-mızı topraktan yarattığı gibi. Seni anneden babadan yarattığı gibi, İsa *aleyhisselam*’ı babasız olarak anneden yarattığı gibi. Buz tanelerinin, kesif buz tabakalarının arasında canlı kurtlar yarattığı gibi, elmanın çekirdeğinde böcek yarattığı gibi.

Hiç ummadığın yerde karşına hayatının izinin serildiğini görüyorsun. Havada hayat var, toprakta hayat var, toprağın altında hayat var, suyun içinde hayat var, buzun içinde hayat var. Allahu Teâlâ hazretleri onu diriltecek.

Ve hüve bi külli halkın alîm. “Allahu Teâlâ hazretleri, her çeşit yaratmaya, her türlü işi yapmaya kâdirdir.”

Muhterem kardeşlerim!

Bu hadîs-i şerîften şu da çıkıyor. İnsan hadiselere ibretle bakmalı ve hadiselerden hikmetler çıkarmalı. İnsan uyuyor, uyanıyor. İşte hayat ve ölüm de böyle; ölecek, uykudan uyanır gibi gözlerini ovuştura ovuştura kalkacak.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ
شَكُورٌ

*Sübhâne'llezî ezhebe anne'l-hazen. Inne rabbenâ le-ğafûrun şekûr.*¹ diye diye mü'minler gözlerini ovuşturarak kabirden kalkacaklar. İşte uykuya benzer bir şey.

Buradan anla ki öteki iş de olacak. Allahu Teâlâ hazretleri her şeye kâdir. O zaman insanın etrafındaki hadiselere bakarak ibretler çıkarması, imanının kuvvetlenmesine vesile

---

¹ 35/Fâtir, 34.

olur. Allahu Teâlâ hazretlerine bağılılığının artmasına vesile olur.

Muhterem kardeşlerim!

Bu arada bir başka şeyi de söyleyivereyim. Şimdi biz esasında kendimizi uyanık sanıyoruz. “Gözlerimiz açık, konuşuyoruz, dinliyoruz.” diye uyanık sanıyoruz.

Ama denilmiş ki;

النَّاسُ نِيَامٌ وَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهُ

en-Nâsu niyâmün ve izâ mâtû intebehû.

“İnsanlar uykudadır; öldükleri zaman uyanacaklar.”

Asıl uyanıklık öbür tarafta.

Burada “hayat” dediğimiz şey uyku gibi. İnsan gafil, cahil dolaşıyor da; kâfir, âhirette cehennem azabı olacağından habersiz. Allahu Teâlâ hazretlerinin meleklerinin yakasına yapışıp da ona hesap soracağından habersiz. Kabirde kafasına topuzları tokmakları yiyip de kabrinin cehennem çukuru olacağından habersiz. Nasıl güle güle dolaşıyor? Yılbaşlarında nasıl eğleniyor?

Bakıyorsun insanın apartmanda oturacak hâli olmuyor. Yukarıdan tepinme, aşağıdan gürültü şangurtu şungurtu gidiyor. Doludizgin kıyamete doğru böyle gidiyorlar. İşte uyuyorlar; öldükleri zaman uyanacaklar. Bu da ona benziyor.

Hayat bir uykuya benziyor. Sen bu uykudan o asıl hayatın akıbetini anla, *ba'sü ba'de'l-mevti* anla ve etrafındaki her hadiseye ibret nazarıyla bak. Çünkü insan, her hadiseden çeşitli ibretler çıkarır.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hayât-ı şerîfesini okuyup incelediğimiz zaman görüyoruz ki imanının eseri olarak her anında, her davranışında, her sözünde bir iman şulesi, pırıltısı, şaşası var.

Bir meyve geliyor; meyveyi öpüyor, gözlerine sürüyor; “Bu Rabbim tarafından yeni yaratılmıştır. *garîbül-ahdi min Rabbî* buyuruyor.

“Rabbim bunu yeni yaratmış. Ademden, yokluktan yaratmış, varlık alemine yeni göndermiş. ‘taze, dumanı üstünde’ gibilerden; ona bakışı öyle.”

Kış mevsimini methetmiş;

“Kış ne güzel mevsimdir!” buyurmuş.

Neden?

Geceleri uzundur, insan kalkar ibadet eder. Gündüzleri kısadır, oruç tutar, çabucak akşam olur, oruç sevabı alır.

Her şeye bakışı öyle. Biz olsaydık kış gününün soğuşundan şikâyet ederdik. “Aman ne kadar soğuk!” derdik.

İnsan iman gözüyle baktığı zaman her şeyde bir başka lezzet görür. Her hadiseden ibret alır ve o ibreti ile imanını besler, kuvvetlendirir.

Bir göz ki ânın olmaya ibret nazarında.

Ol düşmanıdır sahibinin baş üzerinde.

Niyâzî-i Mısrî'nin güzel bir şiiridir.

“Bir göz ki baktığı zaman etraftan ibret almıyor, hadiselerden mütenebbih olmuyor, hikmetleri sezmiyor, Allahu Teâlâ hazretlerinin varlığına birliğine şahitler, deliller kavramıyor anlamıyor; o göz sahibinin başı üzerine yerleşmiş bir düşman demektir.”

Çünkü ibret almıyor, ibretle bakmıyor, hikmetle bakmıyor. Nazarı ibret değil. Günaha bakıyor.

Demek ki üzerine çıkmış iki tane düşman ona sevap kazandırmıyor da boyuna günah kazandırıyor.

İnsanın, müslümanın bakışı, nazarı ibret olacak, sükûtu tefekkür olacak.

Allahu Teâlâ hazretleri her şeyde hikmetler koymuştur.

Her gıyahiki ezzemin rü'yet vahdehû lâ şerîke leh rü'yet buyuruyor.

“Her bir ot ki yerden yükselir, yukarıya doğru yemyeşil bir taze filiz ne der? *Vahdehû lâ şerîke leh* der.”

Sanki insan parmağını yukarıya kaldırmış gibi “Allah birdir, şeriki naziri yoktur, işte beni yaratan odur.” diyor gibi. İnsan böyle ibretle baktı mı, onu görür.

d. Allah Kalplerinize ve Amellerinize Bakar

Teemmel sutûra'l-kâinâtı fe-innehâ

Mine'l-melei'l-a'lâ ileyke resâilü.

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَحْسَابِكُمْ
وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ
وَأَعْمَالِكُمْ

*Inna'llâhe teâlâ lâ yenzuru ilâ suveriküm
ve lâ ilâ ecsâmiküm ve lâ ilâ emvâliküm
velâkin yenzuru ilâ kulûbiküm ve a'mâliküm.*

Taberânî rivayeti. Alfebetik sırada; herkesin duymuş olduğu, hatta belki ezberlemiş olduğu bir hadîs-i şerîf karşımıza geldi.

“Hiç şüphe yok ki Allahu Teâlâ hazretleri sizin suretlerinize bakmaz, dış görünümünüze bakmaz. Boyu uzunmuş, kısaymış, yüzü beyazmış veya çirkinmiş veya güzelmiş gibi şeylere bakmaz. Onlarla sizi değerlendirmez. Her şeyi görür, her şeyi bilir de sizin kıymetiniz dış şeklinizle değildir.”

Ve lâ ilâ ahsâbiküm. “Haseplerinize neseplerinize de bakmaz.”

İtibarlı insan olmanıza, falanca soylu aileden gelmenize, filanca mevki ve makamın sahibi olmanıza da bakmaz.

Haseb dediğimiz şey; “insanların insanlar yanında itibarı olmasını, saygısı olmasını sağlayan durumu” demektir.

Bazı insanlar; “Zengin aileden gelmiş.” diye itibar görürler. Bazı insanlar, meşhur kimse olduğu için itibar görürler. Bazı insanlar, mevkiinden makamından dolayı itibar görürler. Bu dünya ehli insanlar, etrafında pervane gibi dolaşır ama o memuriyet bittiği zaman yüzüne kimse bakmaz. Emekli olduğu zaman kimse dönüp bakmaz.

Kendisinde başka meziyet yoksa mevkiiden makamdan ayrılır ayrılmaz neye benzer?

Sudan çıkmış balığa benzer.

Neden?

Kendisinin şahsi kıymeti yok da mevki ve makamından dolayı etrafındakiler ona saygı gösteriyor. Şoför, hemen arabasının önünden koşuyor -güleceğim geliyor benim- freni çekiyor, çıkıyor, koşuyor öbür taraftan hemen kapıyı açıyor, selam çakıyor, adam geçiyor. Tamam.

Bu şoför bu adama, bu genel müdüre, bu ağaya, bu paşaya onu çok sevdiğinden mi böyle yapıyor?

Hayır.

Parası var, pulu var, mevki var. Onun amiri durumunda da ondan yapıyor.

Acaba o mevkiden ayrıldıktan sonra da o sevgiyi ona gösterecek mi?

Yoksa yüzünü bu tarafa çevirip de yere mi tükürecek?

Mühim olan o mevki gittikten sonraki durumudur. Doğrusu biz bile huyu güzel olan, hâli güzel olan, bize iyiliğı dokunan bizi seven insanı severiz, bizi seven insanı sayarız.

Allahu Teâlâ hazretleri de hiç şüphe yok ki adaletiyle, lütfuyla, keremiyle insanların dış şekillerine bakmaz.

Çünkü o dış şekli veren zaten O. Boyu uzun olmuş veya kısa olmuş; derisi ak veya kara olmuş veya kızıl olmuş, Afrikalı veya Amerikalı olmuş ne olacak? Veya burnu büyük olmuş, çenesi uzun olmuş, saçı dökülmüş veya beli iki kat olmuş ne kıymeti var?

Dış şeklin önemi yok. Hasebin de önemi yok. İnsanlar arasında itibar sağlamasına vesile olacak soy sop, para pul, mevki makamın da önemi yok.

Ve lâ ilâ emvâliküm. “Allahu Teâlâ sizin mallarınıza da bakmaz.”

“Bu adam şu kadar zengindir, milyonerdir, milyarderdir; şu kadar fabrikası var, bu kadar şunları var...” Allahu Teâlâ hazretleri ona da bakmaz

Ve lâkin yenzuru ilâ kulûbiküm ve a'mâliküm. “Kalplerinize bakar ve amellerinize bakar; sizi öyle değerlendirir.”

Kalbiniz temiz ise, pak ise, sâfî ise Allahu Teâlâ hazretlerinin sevdiği kul olursunuz. Amelleriniz güzel ise salih ameller ise hayra müteveccih ise Allah'ın sevdiği kul olursun.

Yoksa kalbiniz fesat olduktan sonra, kara olduktan sonra, kasvetli olduktan sonra, taş gibi olduktan sonra, merhametsiz olduktan sonra, amelleriniz şerre müteveccih olduktan sonra isterseniz Mısır'a sultan olun, isterseniz İran'a şah olun, isterseniz Bizans'a kayzer

olun. Ne olursanız olun, bir zaman gelir, onlar biter.

İnsan, Allahu Teâlâ hazretlerinin huzuruna çırılçıplak, yoksul bir halde gidecek. Ne rütbesi olacak omzunda, ne elbisesi olacak, ne yanında malı mülkü olacak. Bunların hiçbiri âhirete gitmiyor; boynu bükük insan olarak gidecek.

Onun için bu hadîs-i şerîften neyi anlıyoruz?

Kalbimizi pak eylemenin çaresine bakacağız. Bu kalbin pak edilmesi ince bir sanattır. Büyük bir iştir, zordur, kolay da değildir. İnsan kalbine kolay kolay hâkim olamaz. Kalbine gereken temizliği, sâfiliği kolay kolay sağlayamaz. Bunun çok uzun tedavilerle küçükten başlanarak yapılması gerekir.

O kalp salih olduğu zaman, güzel olduğu zaman bütün vücut güzel olur. O adamdan çıkan her iş güzel olur. O kalp fasit olduktan sonra, bozuk olduktan sonra, bütün işler sarpa sarar, her şey kötü olur.

Allahu Teâlâ hazretleri kalplerimizi sâfîleştirmeyi, temizlemeyi, herkes hakkında

hayır isteyen, herkesin iyiliğini düşünen, merhametli, şefkatli, vefalı, hakiki, dostane duygulara, gönüllere sahip olmayı Allahu Teâlâ cümlemize nasip etsin.

İçimizdeki, gönlümüzdeki sevmediği halleri, huyları, duyguları, sıfatları atmayı nasip eylesin. Çünkü onları atmak da kolay değil.

Bazen Allahu Teâlâ hazretleri insanın gönlüne bir korku verir; doktor doktor dolaşır, korkuyu atamaz. Bazen Allahu Teâlâ hazretleri insanın kafasına bir vesvese verir; çaresini arar, durur.

Öyle korkular var ki mesela açık hava korkusu. Açık havadan korkuyor. Adamı öğlen sokağa, dışarıya çıkarsan ödü patlıyor; tıbben yazılmış bir hastalık.

Kimisinde karanlık yer korkusu var. Karanlık yere sokamazsın, odaya sokamazsın. Asansöre giremez.

“Yahu, bir şey yok. İşte ben burada duruyorum, sen de gel.”

Gelmez, adam hasta.

Çeşit çeşit fobiler, hastalıklar var. Allah bir verdi mi insanlar kurtulmak için çare arayıp diyar diyar dolaşüyor. Kalbin içindeki duygular, hisler...

Allah bize güzel duygular versin. Hastalık nevinden kötü duygular, zayıflıklar vermesin. Varsa onlardan cümlemizi kurtarsın. Ve salih ameller işlemeyi nasip eylesin.

Mademki Rabbimiz insanların yüzüne bakmıyor, haseplerine bakmıyor, mallarına bakmıyor; biz de insanların dış görünüşüne bakmayalım, içine bakalım. Hasebine bakmayalım, takvâsına bakalım. Malına bakmayalım, niyetine bakalım. Çünkü insanın kalbi zengin duygularla dolu oldu mu asıl zengin odur.

فَقِيرٌ مَنْ لَهُ حِرْصٌ غَنِىٌّ كُلُّ مَنْ يَقْنَعُ

Fakîrun men lehû hırsün ğaniyyün küllü men yakneu. “Hırs sahibi her insan, istediği kadar zengin olsun fakirdir. Kanaatkâr olan bir insan ne kadar fakir olsa zengindir.”

İhtiyaç duymaz; “Senin olsun. Benim onlarla işim yok, bana Rabbimin verdiği yeter. Hepsi senin olsun, al. Ben seninle ufak tefek

dünya menfaatleri için çatışıp da kavgaya girecek insan değilim.” der; çünkü gönlü zengin.

Allah bize gönül zenginlikleri, güzel huy- lar, tatlı güzel duygular, salih ameller nasip eylesin.

e. Sevdiği Bir Yakını Vefat Ettiği Zaman Sabretmenin Sevabı

إِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى لِعَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ إِذَا ذَهَبَ بِصَفِيَّتِهِ مِنْ
أَهْلِ الْأَرْضِ فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ بِثَوَابِ دُونَ الْجَنَّةِ

İnna'llâhe teâlâ lâ yerdâ li-abdihi'l- mü'mini izâ zehebe bi-safiyjihî min ehli'l- abdi ve sabere va'htesebe bi-sevâbin dûne'l- cenneti.

Neseî, İbn Ömer *radiallahu anhumâ'*an rivayet eylemiş. Bu hadîs-i şerîfte Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor ki

İnna'llâhe Teâlâ. “Hiç şüphe yok ki yüce Allah.” *Lâ yerdâ li-abdihi'l-mü'min.* “Mü'min kuluna razı gelmez.” *İlâ zehebe bi-safiyjihî.* “Onun seçkin bir dostunu, sevgili bir yakını

alıp götürdüğü zaman, yani öldürdüğü zaman.” *Min ehli’l-ard.* “Yeryüzünde.”

“İnsanın çeşitli dostları, sevdiği insanlar olur; onlardan birisini alıp götürdüğü zaman *fe sabere*, o mü’min kulu sabretmişse, *va’htesebe*, sevabını da Allah’tan beklemişse...”

“Ne yapalım? *Hasbüna’llâh, innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn*, ‘Allah verdi, Allah aldı.’ diyerek, sevabını Allah’tan bekleyerek dişini sıkabilmişse, bu kulun bu güzel davranışını; *bi-sevâbin dûne’l-cenneti*, cennetten başka bir sevap ile mükâfâtlandırılmaya Allah razı gelmez.”

Aradaki kelimeleri atlarsak cümlenin şekli böyle.

Azıcık bir sevaba razı gelmez. “Şu kuluma cenneti verin. Çünkü ben ona o kadar acı verdim; sabretti, gık demedi ve sevabını benden bekledi. Ben az sevaba razı gelmem; verin kuluma cenneti, cennetime dâhil olsun.” der.

Safiyy, müşedded ya harfi ile “seçkin” demek. Peygamber Efendimiz’in bir adı da *Safiyy*’dir.

Çünkü Allahu Teâlâ hazretleri onu ıstıfa eylemiştir.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri *saffet-i tâmmeyle muttasıftır*; her türlü noksandan pak, insanların seyyidi, beşerin Efendisi bir zâttır.

Safiyy “seçkin” demek. *Safiyyihî min ehli’l-arz*. “Yeryüzündeki yaratıklardan, yaratılanlardan seçkin bir arkadaşı, bir yakını, bir dostu.”

İnsanın bazen evlâdı ölür. Bazen akrabası ölür. Bazen evlâdı akrabası değildir ama canını verecek kadar sevdiği arkadaşı ölür. Bazen canından çok sevdiği, gözünden kıskandığı bir büyüğü ölür.

Ne yapalım?

Çok beğendiği, çok hayran kaldığı, çok saygı duyduğu, sevgi duyduğu bir insan ölebilir.

Öldüren kim?

Allahu Teâlâ hazretleri. Öldüren Allahu Teâlâ hazretleridir. Öyle takdir buyurmuş; onun ömrü o kadarmış ne yapalım?

“O kadar verdi.” diye insan sabredecek.

Çünkü Allahu Teâlâ hazretlerinin takdirine sabretmenin sevabı, fevkalade fazladır. İnsan sabrettiği zaman *bi-ğayri hisâb* mükâfâtlara erer.

Allahu Teâlâ hazretleri bize elem keder vermesin. Üzecek hadiselerle uğratmasın ama eğer takdîr-i İlâhî, hikmet-i İlâhî, insan üzüntülü bir duruma, kayba uğrarsa, malından veya canından veya arkadaşından veya ahbabından veya daha başka bir şeyden bir kayba uğrarsa sabredecek. Sevabını Allah’tan bekleyecek. O zaman Allahu Teâlâ hazretleri onu cennetine dâhil eder. Bu kadar acı bir şeyden feryat etmeyip dış sıkan kimseye cennet vaat edilmiş oluyor.

Allahu Teâlâ hazretleri sabra sebep olacak kötü durumları bize vermesin ama eğer takdiri dolayısıyla öyle bir şey başa gelirse o zaman da sabretmeyi nasip eylesin. Bu cennet sevabını, mükâfâtını kazanmayı cümlemize nasip eylesin.

f. Allah Mü'mine Dünyada Da Ahirette De İyilik Verir

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ الْمُؤْمِنَ حَسَنَةً يُعْطَى عَلَيْهَا
فِي الدُّنْيَا وَيُثَابُ عَلَيْهَا فِي الآخِرَةِ وَأَمَّا الْكَافِرُ
فَيُعْطَى بِحَسَنَاتِهِ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا أَفْضَى
إِلَى الآخِرَةِ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَةٌ يُعْطَى عَلَيْهَا خَيْرًا

Inna'llâhe teâlâ lâ yazlimü'l-mü'mine haseneten yu'tâ aleyhâ fi'd-dünyâ ve yüsâbü aleyhâ fi'l-âhireti ve emme'l-kâfirü fe-yu'tâ bi-hasenâtihi fi'd-dünyâ hattâ izâ efdâ ile'l-âhireti lem tekün lehû hasenetün yu'tâ aleyhâ hayrâ.

Bu hadîs-i şerîfi Ahmet b Hanbel, Enes radyallahu anh'ten *Müsned*'inde rivayet eylemiş. Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

“Yüce Allah, Rabbimiz Teâlâ hazretleri, mü'min kula vermiş olduğu iyilikten dolayı bir haksızlık yapmaz. Dünyada vermiş olduğu bir hayırdan, haseneden, iyilikten, güzellikten, hoşnutluktan, nimetten dolayı ona zulmetmez. Dünyada bunu vermiştir; âhirette de ona

sevabını verir. Hem dünyada verir hem âhirette verir.”

Onun için Kur’ân-ı Kerîm’de bize öğretilen dua nedir?

Rabbena. “Ey bizim Rabbimiz!” *Âtinâ fi’d-dünyâ haseneten.* “Dünyada da bize iyilik ver.” *Ve fi’l-âhireti haseneten.* “Âhirette de iyilik ver.”

Dünyada da hasene ver âhirette de hasene ver.

Ve kınâ azâbe’n-nâr. “Cehennem azabından bizleri mahfuz eyle.” deniliyor.

Allahu Teâlâ hazretleri lütf u kereminden mü’mine hem dünyada verir hem âhirette verir. Onu kazancından dolayı sevabını az vermek gibi bir durumla mağdur etmez. Sonra dünyada verdim artık âhirette isteme gibi bir duruma düşürmez. Hem dünyada verir hem âhirette verir.

Dünyada saklamışsa, kusurunu örtmüşse, âhirette de örteceğini bildiriyor.

“Merak etme kulum, ben senin için dünyada bunu sakladım; burada ifşa edecek

değilim.” diye kusurları da “settâr” adı hürmetine setreder. “Gaffâr” adı hürmetine mağfiret eder. “Afüv” adı hürmetine affeyleyebilir, affeder.

Kâfirin durumu böyle değildir. Kâfire dünyada iyilikleri verilir. Köşkü olur, arabası olur, parası olur pulu olur; karısı olur, çocuğu olur, sıhhati olur, âfiyeti olur, itibarı olur, mevkii olur, makamı olur...

Olsun!

Hattâ izâ efdâ ile'l-âhireti. “O kâfir âhirete koşup gittiği zaman, artık orada kendisine verilecek hiçbir hayır, hasene bahis konusu olmaz.”

g. Allah Halis Ameli Kabul Eder

Sayfanın sonundaki son hadîs-i şerîfi okuyalım:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا
وَابْتُغِيَ بِهِ وَجْهُهُ

Inna'llâhe Teâlâ la yakbelü mine'l-ameli illâ mâ kâne lehû hâlisen ve'btüğüye bihî vechüh. “Hiç şüphe yok ki Allahu Teâlâ

hazretleri işlenen işlerden, amellerden, bir amelden ancak halis olanını kabul eder; başkasını kabul etmez.”

Amelin halisini kabul eder. Allahu Teâlâ hazretleri, halis olmayan ameli kabul etmez.

Ve’btüğıye bihî vechüh. “Rızasını düşünerek; ‘Allah benden hoşnut olsun, razı olsun, bunu emretmiştir yapayım da sevap kazanayım.’ diye, zât-ı şerîfinin rızasını düşünerek, hoşnutluğunu düşünerek yapılan ameli kabul eder.”

Halis ameli kabul eder, bunun dışındaki ameli kabul etmez.

Halis kelimesini Türkiye’de ahalimiz bilir. Halis; “katıksız” demek. İçine herhangi bir şey konulmamış, katıştırılmamış olan şeye “halis” diyoruz.

Halis tereyağı; “İçinde katıştırma bir şey yok.” Halis altın; “tam ayar altın, hiçbir katışıklığı yok, hilesi yok” mânasına.

Allahu Teâlâ hazretleri yapılan amellerde insanların niyetlerine bakar:

Bir kimse bir namaz kıldı; “Bunu ne niyetle kıldı?” diye bakar. Bir oruç tuttu; “Bunu ne niyetle tuttu?” diye bakar. Bir söz söyledi; “Bunu ne niyetle söyledi?” diye bakar. Bir iş yaptı; “Bunu ne maksatla yaptı?” diye bakar.

Eğer insanın niyeti hayırlı bir niyetse ve yaptığı iş de hayırlı bir işse ona çok sevap verir. Bire on verir. Ondan da fazla verir. İyi bir şeye niyet etmişse daha da hesaba gelmeyecek kadar çok verir. Esas itibariyle, dış görünüşü itibariyle iyi olan bir şeyi insan kötü bir maksatla yapmışsa ona sevap vermez. Otomatik olarak sevap önüne düşmez. Otomatik değildir, niyetine göredir.

Diyelim ki bir insan oruç tuttu, namaz kıldı.

Neden?

“Şu ahalinin yanında itibarım artsın. Namaz kılmam sonra dillerine dolarlar, benim aleyhimde konuşurlar, en iyisi konuşmasınlar.” Veyahut “Beni dindar insan olarak kabul etsinler de beni belki bir işe alırlar belki bir mevkiimi yükseltirler veyahut

bana reylerini verirler, seçilirim.” Veyahut daha başka bir şey neyse.

Kötü bir maksatla, dünyevî bir maksatla böyle yaparsa Allahu Teâlâ hazretleri onu kabul etmez.

Hicret mesela.

Peygamber Efendimiz’in hadîs-i şerîfnde geçiyor:

فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ
فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ

Fe-men kânet hicretühû ila’llâhi ve resûlihî fe-hicretühû ila’llâhi ve Resûlih.
“Kim Allah için Peygamber Efendimiz’in emrine uymak maksadıyla Mekke-i Mükerrreme’den Medine-i Münevvere’ye hicret etmişse tamamdır. Hicreti Allah içindir, Resûlullah içindir, sevabı vardır.”

وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ
يُنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

Ve men kânet hicretühû ilâ dünyâ yusîbühâ evi'mreetin yenkihuhâ fe-hicretühû ilâ mâ hâcere ileyhi.

Bu kalabalığın içinde, Medine'ye gelenler içinde, Mekke'den gelenler içinde dünyalık kazanmak için gelen varsa; "Orada benim ticaretim iyi olur." diye gelmişse veyahut "Ne yapacağım burada durup da; orada hareket var, oradan para kazanırım." diye Medine'ye öyle gelmişse... İlla Mekke'den gelmiş olma şartı yok. Peygamber Efendimiz, böyle bir kimseyi söylüyor.

Dünyalık için, dünya menfaati için gelmişse *evi'mreetin yenkikuha*, veyahut gözlediği bir kadın var, gözüne kestirmiş; "Ben bununla evlenirim." diye düşünüyordu, kadın bu sefer, anasıyla babasıyla ailesiyle beraber Medine-i Münevvere'ye göçtü. Bu da şimdi o kadının peşinde hicret ediyor. Gözüne kestirdiği kadın Medine-i Münevvere'ye hicret etti, "Ben de arkasından hicret ederim. Orada bu kadını nikâhlarım, kendime alırım." dedi.

Maksadı Peygamber Efendimiz'in tarif ettiği gibi veyahut diğer sahâbe-i kirâmın yaptığı gibi her türlü menfaati teperek; "Allah

rızası için Resûlullah'ın emrinde olayım, yanında olayım, buyruğunu tutayım.” diye gitmek değil de; aklı fikri kadında. O kadınla evlenmek için gidiyor. Onun hicreti kadınadır. O, hicret sevabını alamaz.

Öteki dünyalık için gelmişti. Onun hicreti dünyalığadır; o dünyalık eline geçer veya geçmez ama sevap alamaz, demektir.

Onun için bizim yapacağımız şey, yapacağımız iyi işlerde bile niyetimizi dürüst eylemektir. Namaz kılarken; “Niyet ettim Allah rızası için camiye gidip de şu işi yapmaya, şu namazı kılmaya, şu vaazı dinlemeye, şu orucu tutmaya veya şöyle yapmaya böyle yapmaya...” demek.

Niyetimizi sâfiyâne ve Allah rızası için yapmaya gayret edelim ve kontrol edelim. Niyetin tashih edilmesini kontrol edelim. Kapı kilitlendi mi kilitlenmedi mi, anahtar kapandı mı kapanmadı mı gibi mutlaka mü'minin yaptığı iyi işteki niyetini kontrol etmesi lazım.

Her işimizde bu niyet kontrolüne alışmalıyız. Çünkü bazen bu niyetin aldatıcısı olur. Biraz kurcalarsa insan anlayabilir.

Sen bunu neden yapıyorsun?

Allah rızası için yapıyorum.

Hele şu ağzından baklayı çıkar. Şu işin aslını biraz daha iyi söyle.

“Canım Allah rızası için de yapıyorum da bir de şu işim var, bir de şu ticaretim var, bir de falanca adamı görecektim de öyle yapacaktım da...”

İşin içine biraz bir şey katıştı halisliği kalmadı.

Allahu Teâlâ hazretleri amelin halis olmayacağını kabul etmiyor. Eğer bir amelin işlenmesinde kişi Allah'ın rızasının yanında; “Bir de şu olsun.” diyorsa, hem Allah razı gelsin hem de şu işim de tıklarında gitsin, tamam olsun!

“O zaman ben ortakların en müstağnîsiyim, birisi bana bir işi yapmakta ortak koşarsa ben o ameli kabul etmem, ona gider!” diyor, kabul etmeyeceğini söylüyor.

O bakımdan katışık niyet olmayacak, sâfi niyet olacak. Biraz şöyle, biraz böyle, biraz dünya menfaati, biraz şöhret, arkasından biraz Allah rızası...

Öyle şey olmaz!

Her şey Allah rızası için olacak. Sükûtu Allah rızası için olacak, konuşması Allah rızası için olacak. Veleve aleyhine bile olsa, velev ki bir takım zararlar getirecek bile olsa, velev akrabaları mağdur da olacak olsa, insanın halisen yapması lazım. Her şeyi Allahu Teâlâ hazretlerinin rızasına uygun yapmaya kendimizi alıştırmalıyız.

Büyüklerimizin bir sözü vardır. Biz Arapçasını öğrendik siz de hatırınızda tutun öğrenin:

İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî.
“Maksudum sensin yâ Rabbi! Ben senin rızanı istiyorum yâ Rabbi!”

Her işimizde böyle olacak.

Biz niçin yaşıyoruz?

“Allahu Teâlâ hazretlerinin rızasını kazanalım, şu imtihanda muvaffak olalım da cennetine cemaline erelim.” diye.

Her işimizde onu söyleyeceğiz. Maksudum sensin yâ Rabbi, senin rızanı istiyorum.” diyeceğiz.

Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi, sevdiği tarzda amel edenlerden eylesin. Niyetleri halis olanlardan eylesin. Ve böylece dünya ve âhiretin hayırlarına eren, Allahu Teâlâ hazretlerinin rızasını kazanan, Peygamber Efendimiz'e has ümmet olan ve âhirette de azaba giriftar olmadan, kahra uğramadan, gazâb-ı İlâhiyeye mâruz kalmadan ilk giren bahtiyarlarla beraber Rabbimiz cümlemizi cennetine dâhil eyleyip Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin. Ve cemâlini müşâhede şerefini cümlemize nasip ve müyesser eylesin.

Bi-hürmeti esmâihi'l-Hüsna ve habîbihi'l-müctebâ Muhammedini'l-Mustafa ve bi-hürmetil esrâr-ı sûreti'l-Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

2 Cemâziye'l-Evvel 1407 / 03.01.1987

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak](#)

[ulaşmak için tıklayınız.](#)

